

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 492/2023-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Milanom Bobákom, Kalinčiakova 25, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Trnava (predtým Okresný súd Piešťany) v konaní vedenom pod sp. zn. PN-4C/146/2008 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 4C/146/2008 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Trnava sa **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. PN-4C/146/2008 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **8 000 eur**, ktoré jej **j e** Okresný súd Trnava **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Trnava **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **442,38 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením sp. zn. I. ÚS 492/2023 z 28. septembra 2023 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľky, doručенú elektronickou formou 14. augusta 2023, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného

súdu Piešťany (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4C/146/2008 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznal jej primerané finančné zadostučinenie v sume 10 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa spolu s vtedajším manželom žalobou podanou okresnému súdu 15. novembra 2007 domáhali určenia, že sú podielovými spoluvlastníkmi špecifikovanej nehnuteľnosti, a to z dôvodu, že žalovaný v 2. rade mal predmetnú nehnuteľnosť nadobudnúť kúpnu zmluvou od nevlastníka (žalovaného v 1. rade, pozn.), pričom predmetom posúdenia bola aj predbežná otázka o neplatnosti zmluvy o úvere a zmluvy o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnosti uzatvorených medzi žalovaným v 1. rade a žalobcami. Okresný súd v prejednávanej veci rozhodol rozsudkom č. k. 4C 146/2008-306 z 3. mája 2017 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“), ktorý na podklade odvolania sťažovateľky Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 24 Co 251/2018-357 z 29. mája 2019 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Podľa sťažovateľky zostal okresný súd v ďalšom konaní nečinný, ku dňu podania ústavnej sťažnosti nevykonal žiadny úkon a nariadené termíny súdnych pojednávaní z dôvodu protipandemických opatrení súvisiacich s ochorením COVID-19 zrušil. Napadnuté konanie tak nie je ani po takmer 16 rokoch právoplatne skončené.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Podľa sťažovateľky prejednávaná vec nie je právne ani skutkovo zložitá, v napadnutom konaní vystupovala aktívne a za dôvod vzniku prietahov považuje nečinnosť a namietaný postup okresného súdu. Na podklade predneseného a trvajúci pocit právnej neistoty odôvodnila zásah do svojich namietaných práv, ako aj nároky uplatnené v petite ústavnej sťažnosti.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Reflektujúc chronológiu priebehu napadnutého konania, k ústavnej sťažnosti sa vyjadril predseda okresného súdu, podľa ktorého bola žaloba sťažovateľky doručená okresnému súdu 23. novembra 2007 spolu s návrhom na vydanie predbežného opatrenia (po odstránení vád nariadené 28. októbra 2009, pozn.), na žiadosť sporových strán bolo napadnuté konanie od 26. apríla 2013 do 15. augusta 2014 prerušené, viaceré súdne pojednávania sa neuskutočnili nielen z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu, ale aj na základe žiadosti sťažovateľky či na účel rokovaní o uzatvorení mimosúdnej dohody, okresný súd uznesením z 12. augusta 2015 pripustil zmenu žaloby a po doplnení dokazovania rozhodol rozsudkom z 3. mája 2017 (vyhotovený 2. júna 2017, pozn.). V dôsledku odvolania sa súdny spis od 24. septembra 2018 do 29. mája 2019 nachádzal na krajskom súde a po vrátení veci na ďalšie konanie dochádzalo k opakovanému zrušeniu nariadených pojednávaní, a to z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu, ako aj mimoriadnej situácie. Právna vec sťažovateľky bola 14. júla 2023 pridelená novej zákonnej sudkyňi, ktorá 3. októbra 2023 vykonala pojednávanie a ďalší termín odročila na účel vyhlásenia rozsudku na 2. november 2023. Podľa predsedu okresného súdu ide o právne a skutkovo zložitú vec,

ktorá sa týka posúdenia viacerých nárokov (určenia neplatnosti dvoch právnych úkonov, vydania bezdôvodného obohatenia, náhrady škody a určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, pozn.). K vzniku prietahov prispeli aj neúplné podania sťažovateľky a päťnásobná zmena v osobe zákonného sudcu. Ústavnú sťažnosť preto považuje za dôvodnú len čiastočne a navrhuje, aby ústavný súd okresnému súdu prikázal len konať a sťažovateľke finančné zadostučinenie v požadovanej výške nepriznal.

III.2. Replika sťažovateľky:

5. Podľa sťažovateľky posudzovaná právna vec predstavuje štandardnú rozhodovaciu agendu všeobecných súdov, svojím správaním k vzniku prietahov neprispela a deskripcia úkonov vykonaných v napadnutom konaní potvrdzuje nesprávny procesný postup okresného súdu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

7. Pred samotným ústavnoprávnym prieskumom ústavný súd pripomína prechod výkonu súdnictva v sťažovateľkinej veci (§ 181 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v platnom znení) na Okresný súd Trnava, čím sa v dôsledku zmeny pasívne legitimovaného subjektu a spisovej značky konania implikuje potreba úpravy enunciátu tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

9. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko z 16. decembra 2003, sťažnosť č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitost' veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

10. Predmetom napadnutého konania je určenie neplatnosti zmluvy o úvere z 9. augusta 2006, zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva k nehnuteľnosti z 9. augusta 2006 a s tým spojené určenie vlastníckeho práva k predmetnému bytu vrátane vydania bezdôvodného obohatenia a náhrady škody (bližšie enunciat' rozsudku okresného súdu, pozn.). Navyše, po rozhodnutí

krajského súdu zostalo predmetom napadnutého konania len posúdenie otázky určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti a nároku na náhradu trov konania medzi žalobcami a žalovaným v druhom rade. Z hľadiska povahy veci tak ústavný súd rezultuje, že namietané konanie nie je právne ani skutkovo zložité, keďže obdobné konania predstavujú štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 158/2014). V správaní sťažovateľky nezistil také skutočnosti, ktoré by zásadne negatívne vplývali na celkovú dĺžku napadnutého konania.

11. Bez potreby podrobných analýz je pre ústavný súd podstatné, že napadnuté konanie sa od začiatku vyznačuje nesústredeným postupom a nečinnosťou okresného súdu. *Exempli causa*, (1) k výzve na odstránenie nedostatku návrhu na vydanie predbežného opatrenia pristúpil okresný súd až 6. októbra 2009, t. j. takmer po dvoch rokoch od jeho podania (23. november 2007, pozn.) a doplnenia (3. december 2007, pozn.), (2) prvý termín súdneho pojednávania bol od podania žaloby nariadený až 11. februára 2010, a to na 19. marec 2010, pričom v súvislosti so súdnymi pojednávaniami je potrebné osobitne akcentovať, že v roku 2016 sa z dôvodu na strane okresného súdu a zákonného sudcu napriek nariadeniu neuskutočnilo žiadne pojednávanie a obdobný stav trval aj po vrátení veci z krajského súdu v období od 24. júna 2019 do 14. júla 2023, keď bola právna vec sťažovateľky pridelená novej zákonnej sudkyňi, prípadne (3) odvolanie proti rozsudku okresného súdu (doručené 28. júna 2017, pozn.) bolo krajskému súdu predložené až 27. septembra 2018, a to aj napriek tomu, že z predkladacej správy nevyplýva realizácia vzájomných vyjadrení [§ 374 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)], keďže žalovaní sa k odvolaniu nevyjadrili.

12. V nadväznosti na priebeh napadnutého konania a jeho prerušenie v období od 26. apríla 2013 do 15. augusta 2014 (na účel mimosúdnych rokovaní, pozn.) ústavný súd pripomína, že kým trvajú účinky právoplatného prerušenia konania, nemôže pojmovo dochádzať k zbytočným priet'ahom. Uznaním výkladu, ktorým by prerušenie konania zakladalo nečinnosť orgánu verejnej moci a tým aj porušenie základných práv a slobôd osôb, ktorých sa prerušenie týka, by inštitút prerušenia prestal byť aplikateľný, pretože jeho aplikácia *lege artis* by vždy znamenala prezumpciu porušovania základných práv a slobôd orgánom verejnej moci, čo nie je v žiadnom smere prípustné (m. m. I. ÚS 418/2020, I. ÚS 153/2021). Obdobie prerušenia napadnutého konania preto nie je možné hodnotiť ako nečinnosť okresného súdu a ani pričítať toto obdobie na jeho ťarchu.

13. Obdobne v neprospech okresného súdu nemožno pripísať ani odročenie súdnych pojednávanií (napríklad 18. februára 2015, na ktorom okresný súd ďalší termín pojednávania nariadil na 18. máj 2015, pozn.) v dôsledku mimosúdnych rokovaní strán napadnutého konania, keďže snaha účastníkov konania o vyriešenie sporu mimosúdne aj v prebiehajúcom súdnom konaní je legitímna [čl. 7 ods. 2 CSP, (I. ÚS 63/2023)]. V takomto prípade je preto potrebné akceptovať, ak konajúci súd nepostupuje ďalej v konaní a čaká na stanovisko účastníkov a účastníci tiež v zásade nemôžu neskôr namietat' nečinnosť súdu, ktorá bola bezprostredne vyvolaná ich snahou o zmierné riešenie sporu (III. ÚS 60/2016, I. ÚS 319/2021, I. ÚS 20/2023).

14. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu, že na celkovú dĺžku napadnutého konania mala vplyv opakovaná zmena osoby zákonného sudcu, ústavný súd síce pripúšťa, že personálna zmena sa prirodzene spája s nutnosťou naštudovania si veci novým sudcom, na druhej strane viacnásobná zmena osoby zákonného sudcu v súdnom konaní nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (m. m. I. ÚS 508/2015, I. ÚS 527/2015, I. ÚS 343/2021).

15. V konklúzii uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné prietahy, ktorými došlo k porušeniu namietaného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

16. Okresný súd Trnava síce vo zvyšnej časti predmetu napadnutého konania rozsudkom č. k. PN-4C/146/2008-478 z 2. novembra 2023 rozhodol, avšak označené rozhodnutie nenadobudlo právoplatnosť a napadnuté konanie tak nie je právoplatne skončené, a preto ústavný súd prikázal Okresnému súdu Trnava konať bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

17. Sťažovateľka sa domáha, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadost'učinenie v sume 10 000 eur. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť okresného súdu, uložený príkaz konať, berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu, majúc na pamäti, že cieľom priznania finančného zadost'učinenia je zmiernenie ujmy pocit'ovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal sťažovateľke primerané finančné zadost'učinenie v sume 8 000 eur a vo zvyšnej časti návrhu nevyhovel (body 3 a 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

18. Ústavný súd sťažovateľke podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal náhradu trov právneho zastúpenia (bod 4 výroku tohto nálezu) za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 208,67 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 12,52 eur, t. j. spolu 442,38 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov). Repliku sťažovateľky nevyhodnotil ako podanie relevantné pre jeho rozhodnutie, a preto zaň sťažovateľke náhradu trov nepriznal (bod 5 výroku tohto nálezu). Zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah ods. 1 a 3) právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 238/2021).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 29. novembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu